

Činjenice o sve bržem propadanju i nestajanju sela u Srbiji, članovi Srpske akademije nauka u umetnosti, Odbor za selo, sakupili su u monografsku studiju „Razvoj porodičnih preduzeća u seoskim područjima Srbije“ (autori: Danilo Tomić, Branislav Gulan, Mile Mandić, Institut za ekonomsku poljoprivredu Beograd, 2015), u kojoj predlažu rešenje kako zadržati ljudе na selu, sa ciljem boljeg života.

Povodom svečanog predstavljanja monografije 17. aprila 2015. godine, u Svečanoj sali SANU, Odbor je organizovao skup na kojem u se predstavila sledeća porodična preduzeća: Agranel Dooo – Valjevo, proizvodnja i izvoz šljive; Macval tea Doo – Čoka, proizvodnja lekovitog bilja; Suncokret Doo – Hajdukovo; Zlatiborac Doo – Mačkat, prerada mesa; Stamevski Doo – Stara Pazova, slatkiši i Podrum Kuzmanović – Čerević, vino.

Branislav Gulan član Odbora SANU za selo pošao je od činjenice da u gradovima nema šta da se radi, a u selima nema ko da radi. A da bi se rešili ti problemi, dovoljno je pomenuti 600 hiljada hektara neobrađenog zemljišta, na kojima bi moglo da rodi po 2 tone pšenice, od čega bi imali milion i dvesta hiljada tona pšenice. U Srbiji ima 1.200 sela koja su u fazi nestajanja i 200.000 praznih kuća. Kada bi u svakoj kući imali samo po jedno grlo rogate stoke imali bi 200.000 junadi, a nama treba 100.000 da bi napunili contingent za izvoz bebi bifa koji je 8.875 tona, što ne možemo da uradimo, jer izvozimo 600 tona. A 1990. godine Jugoslavija je izvozila 50.000 tona, a Srbija od toga 30.000 tona.

Glavni razlog zašto je to tako jest problem srpskog sela koje nema direktnu podršku države, niti organizovanog zadružarstva, a seljaci se ponašaju kao slobodni strelnici prepušteni stihiji tržišta.

Srbija je 2010. godine imala 3 miliona svinja i govorilo se o uspešnom izvozu u Rusiju, ali нико nije govorio da su naše staje prazne i da nemamo šta da izvozimo. Osim toga, naše svinje se vakcinišu od kuge i treba da prođe tri godine od vakcinacije da bi tek onda mogle da se izvezu. Postoji još jedna prepreka, a to je da treba 45 dana da naše meso stigne u Rusiju. Da li je tu u pitanju neznanje ili nešto drugo?

Što se tiče 600 hiljada hektara neobrađenog zemljišta, to nije samo u pograničnom području, gde se prodaju njive strancima, ali tu leži najveća opasnost. Problem je ako njive u pograničnom području kupe stranci koji će za 30-50 godina moći da kažu: - Zemlja je onog ko je obrađuje!, i može da dođe do pomeranja granica.

- Cilj je da zaustavimo pad razvoja srpskog sela. Mi ne možemo vratiti mlade iz grada u selo, ali možemo zaustaviti dalje migracije prema gradu. Zato je potrebno stvoriti iste uslove života i rada na selu kao u gradu. Imamo 986 sela sa manje od 100 stanovnika; 2.000 sela nema poštu; 2.700 su bez vrtića; 700 nema vezu sa svetom, bez puteva prinuđeni da životare. Na selu

ostaju stari sa prosekom starosti od preko 60 godina. Ako nestanu sela, nestaće i Srbija, bez naroda neće nikome trebati. Moja računica je da ako se nastavi sa ovakvim stanjem već 2.225 godine, odnosno za nešto više od dva veka, neće biti naroda koji živi na ovim prostorima. To je za običnog čoveka dug period, ali ne i za istoriju.

Da do toga ne bi došlo, država bi trebala da stvori sistemske uslove za opstanak sela, a to znači da se treba vratiti zadrugama. Nevažno je da li ćemo ih zvati zadruge, kooperative ili sl., ali selo bez njih neće opstati i mali proizvođači koji čine 90 -98% će nestati. Njih će ugušiti uvoz iz EU i viškovi hrane, zbog toga što neće biti konkurentni. Od 2.000 godine do danas imali smo 12 ministara poljoprivrede, a sada je u toku stvaranje jedanaestog Nacrta o zadrugama.

Ranije smo govorili da možemo da hranimo posla Evrope, a sada dolazimo u situaciju da ne možemo da nahranimo ni sebe. Hvalimo se izvozom od 3 milijarde evra godišnje i deviznim suficitom od milijardu i po. Kada bi realno sagledali da 35.000 ljudi više umre nego što se u Srbiji na godišnjem nivou rodi, i kada tome dodamo 30 hiljada onih koji godišnje napuste zemlji, mi ne bi imali ni dovoljno hrane za sebe, a ne da govorimo o izvozu.

O tome i sličnim problemima koje muči naše selo, Odbor za selo SANU daje preporuke. Oni malobrojni, uspešni koji privređuju i žive od poljoprivrede su pioniri i retki primeri onoga što bi trebalo da bude pravilo. Na ovom skupu odabrali smo par primera kako bi pokazali da se može opstati na selu, ali to su uglavnom mikro, mali i srednji proizvođači koji samo preživljavaju. Problem u selu danas nije proizvesti nego prodati i naplatiti. Mali poljoprivredni proizvođači teško mogu opstati, tek poneko, i oni treba da posluže Vladi kao primer kako treba raditi, da uz pomoć sistemskih mera podrži ovakve modele dobre prakse - rekao je gospodin Branislav Gulan.

